ARVEN

Nr 100
2/2014
34. årgang
ISSN 0800-2347

ARVEN - *Meldingsblad for Sannidal Historielag*

Arven jubilerer

ARVEN

Nr. 1
1981
1. årgang

ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG

HISTORIEN

• På skolen leste vi verdenshistorie og Norges-historie. Det var interessant å lese om det som var hendt gjennom tidene her på jorden. Det er den lokale historien et historielag vil ta seg av. De nære ting. Hvordan folk levde, hvordan de hadde det, hvordan de greide seg her i bygda. Det blir historien om «forna tiders barn» som Selma Lagerlöff ville ha sagt det. Vi kan ikke skrive noen «Gösta Berlings saga», der var nok også mer enn livet på herregårdene langs Löven sjø. I Sannidal var det «hytter og hus og ingen borge», men de levde livet med sine sorger og bekymringer, sine gleder, i høytid og fest, i hverdagens slit og strev for utkommet, i offentlig styre og stell.

Vi har tenkt å følge sporene tilbake til den tiden de første mennesker kom inn i fjordene, jeger og fangsfolk, slo seg ned ved Sluppan, Kammerfoss-elva, Mørland. Funn av stein og flintredskap kan fortelle litt om det. Vi har tenkt å følge folk på skau-stiene, i arbeid, på vei til kirke. Vi har tenkt å se innom heimene ved Kilsfjorden, ta en tur innom gårdene i Farsjø, Holtane, Mo og Kjølebrønd. Vi har tenkt å gå en tur til «saugene» i Vafoss og Kammerfoss og Helle, den første begynnelse til industri.

Vi har tenkt å ta en tur ned til Kil en vårdag på 1500 taller når de hollandske koffene kom inn for å hente trelast. Vi har tenkt å bli med på issjau i slutten av forrige og begynnelsen av dette århundre og bli med på utskipingen til England. Vi har tenkt å bli med på et skute-gjestebod når en ny-bygd skute gikk av stabelen ved et av de mange vervene. Vi har tenkt å minnes ting fra det kristelige liv gjennom åra.

EN HILSEN FRA REDAKSJONEN

Det er med blanding av glede og spenning vi nå presenterer første nummer av «Arven». Først og fremst er vi glade for at dette tiltaket nå endelig kan bli realisert.
Det var på årsmøte 28. mars 1980 at Oddvar Toblassen foreslo at Historielaget burde forsøke å gi ut et meldingsblad som kunne sendes rundt til alle husstander i Sannidal. Dette forslaget ble enstemmig vedtatt. På styremøte 17. februar 1981 ble det så valgt en nemnd til å arbeide videre med denne saken. Til dette ble valgt: Fritjof Thorbjørnsen, Oddvar Toblassen og Hans Mjelland.

Redaksjonen i «Arven» er stolt over å kunne presentere blad nr. 100. Siden 1981 har det i gjennomsnitt vært gitt ut 3 nummer hvert år. Dette betyr nærmere 1500 sider lokalhistorie! Her vises en faksimile av førstesida på nr. 1 og hilsenen fra daværende redaksjonskomite.

SIDE 2 – 4 ▶

Alle «Arven»s utgaver ligger på www.sannidalhistorielag.no og kan leses der. De aller fleste kan også skaffes i papirutgaver. På disse to sidene viser vi et lite «knippe» av førstesider fra 1981 til i dag.

ARVEN Nr. 2 1982
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
SAGAEN
om
Sannidal Historielag
20. august 1942 — 20. august 1982

ARVEN Nr. 3 1983
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Fra Redaksjonen

ARVEN Nr. 1. 1984
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Fra anleggstiden ved Kragerebanen

ARVEN Nr. 22
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Respekt for de gamle mestere
Kil-stolen 150 år etter

ARVEN Nr. 25
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
En Sannidal-gård i Iowa

ARVEN Nr. 26
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
TVEITEREID
Presteenkesete, gjestgiver- og postgård
Historielaget med interessant rusletur

ARVEN Nr. 31
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Restaureringsprisen til Kil Vel i 1990
For restaureringen av kommunehuset

JUBILEUMSNUMMER
ARVEN Nr. 35
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Sannidal Historielag 50 år
Et livskraftig lag med mange oppgaver

ARVEN Nr 38
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Heimevernet i mai-dagene 1945
HV-leiren på Måbuholta i Kroken i tiden 7/5-16/5-45

ARVEN Nr 40
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Peder Eilertsen Rinde
- en ualminnelig tiltaksrik og omstridt sannidøl

ARVEN Nr 42
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Restaureringsprisen til Tinggården i Kil i 1993

ARVEN Nr 43
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
«Kvinnens nesebors porte ere deilig og sorte»
Gamle gjenstander i Historielaget

ARVEN
Nr 46
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
«Lat oss aldri forfedrane gleyma»
Innvielsen av Røsbekkstua
markerte en foreløpig avslutning på oppbyggingen av Bygdetunet i Sannidal

ARVEN
Nr 50
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
SANNIDAL KIRKE 225 ÅR
Glimt fra Sannidal kirkehistorie

ARVEN
Nr 60
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
- Den fine skapning gjorde dem beundret, straks de slapp ut og fikk løpe på gården!
Da Bjørnstjerne Bjørnson fikk spanske sauer fra Sannidal

ARVEN
Nr 61
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Torkell Arnold Tande 1901 - 2001

ARVEN
Nr 71
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
«For å forstå fremtiden, må man kjenne fortiden»
Nok en gang suksess for Bygdetundagen

ARVEN
Nr 73
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Krokheia - geografi og historie:
7) Hytta ved Kventjennane

ARVEN
Nr 77
ARVEN
MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG
Nybygg på Bygdetunet i 2006

ARVEN
Nr 82
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Oddvar Tobiassen til minne
"Arven"s grunnlegger er død

ARVEN
Nr 84
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Bygdetundagene 2008

ARVEN
Nr 86
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Rutebilen Tørdal – Kragerø 100 ÅR

ARVEN
Nr 89
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Bygdetundagen

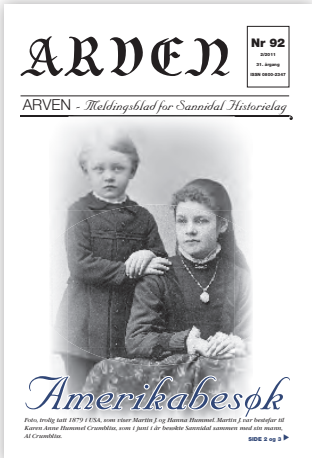
ARVEN
Nr 92
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Amerikabesøk

ARVEN
Nr 94
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Glimt fra Sannidal pleiehjem 1956-57

ARVEN
Nr 95
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Sannidal Historielag 70 ÅR

ARVEN
Nr 96
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
– Jeg trur de hadde det bra her oppe

ARVEN
Nr 98
ARVEN - Meldingsblad for Sannidal Historielag
Sannidal ungdomsskole 30 år

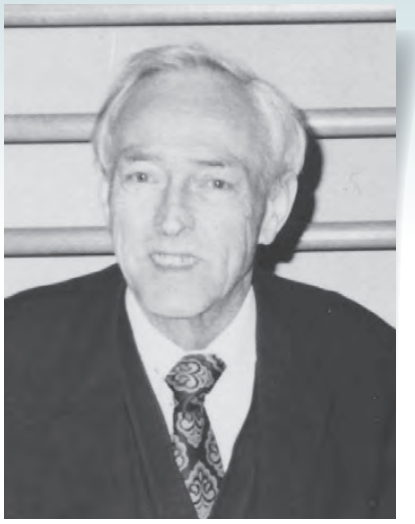

Den første redaksjonskomiteen i «Arven»:
Fridtjof Thorbjørnsen, Oddvar Tobiassen, Hans Mjelland.

Tanker om Arvens framtid

Når "Arven" nå er kommet ut med nummer 100,
er en milepæl i bladets historie nådd.
Hva er mer naturlig da, enn å se seg litt tilbake, og også rette blikket framover.
At det skulle bli 100 utgivelser av bladet hadde nok ikke daværende redaksjonskomite trodd da det første "prøvenummeret" ble utgitt i 1981.

I begrunnelsen for å gi ut det første bladet, skrev Historielaget:

"I det hele tatt er ideen med dette bladet at det skal være et organ som skaper kontakt mellom Historielaget og bygdas folk. Vi ville også sette pris på om flere unge vil delta aktivt i lagets arbeid. Heldigvis kan vi nå registrere en viss fremgang av unge mennesker i medlemslistene, dette er gledelig. Historielaget er ikke en institusjon som bare tenker gammelt og på fortiden. Nei, det aller viktigste er å tenke framover. Det er de kommende slekter, det er fremtiden som skal nyte godt av det arbeidet som blir utført."

Det er interessant å lese hva man skrev den gang. Historielaget vil nå ut til ungdommen og satse fremtidsrettet !

Mye har skjedd siden 1981..Med internett har vi sett en "elektronisk revolusjon" som minner om, og kanskje er mer omfattende enn den "industrielle revolusjon". Det er nå 20 år siden de første nettlesserne for alvor åpnet for allment bruk av internett. Vi har sett utviklingen siden, hvordan denne elektroniske motorveien stadig åpner nye dører.

Vi ser at butikkene må ha nettbutikker, avisene flytter seg mer og mer over på nett, og de trykte opplagene går ned. De som ikke ser mulighetene på internett vil ikke ha livets rett...

Ungdommen, og også endel av oss eldre, bruker internett daglig, og vel så det.. Det er på de sosiale medier det skjer, Facebook, Instagram, Twitter, osv.

Skal Sannidal Historielag nå "de kommende slekter", og leve opp til uttalelsene de kom med i Arven nr. 1 i 1981, så er det her de må være.

Kanskje er tiden inne for at Historielaget og Arvens redaksjonskomite setter seg sammen for å diskutere disse tingene og se på hvordan oppgavene med nettsatsingen skal og bør fordeles ?

GAa

Sannidal Historielag

Høstmøte onsdag den 15. oktober kl 18.30

Sted: Sannidal Samfunnshus

Foredragsholder: Ernst Kalseth viser bilder med tittel «Bygda og kjentfolk fra nyere tid»

Underholdning: Henry Isnes

Det blir som vanlig servering av smørbrød, kake og kaffe samt utlodning.

Salg av historielagets årskalender for 2015.

Alle er hjertelig velkomne uansett om du er medlem eller ikke *Styret*

Rettelser Arven 98

Til bilde øverst på side 8 i Arven 98, hadde vi i forrige nr. satt inn et navn under rettelser. Nå har komiteen fått en henvendelse på denne:

«Mannen midt på bildet i hvit skjorte - mørk vest, er Lars Mostad», far til Ole Larsen Mostad, som vi først hadde fått oppgitt navnet til. Sistnevnte er ikke med på bildet. Det opplyses også at Ole Larsen ikke het Buåsdalen, men flyttet dit i voksen alder og var døpt Mostad.

Disse opplysningene kommer fra Lars Mostads oldebarn Anna.

Fossen ved Egelands Verk

Til Arvens redaksjon har vi fått følgende hyggelige kommentar fra Helge Dalen:

Ser at dere etterlyser hvor et bilde er fra i siste nummer av Arven. Bildet fra Fossen side 15 er fra Fossen ved Egelands Verk, Gjerstad. Det hvite huset i fronten er butikken til Olav Sunde. Husene bak er gamle arbeiderboliger til jernverket. Det ene er revet, mens det andre er bevart. Det ble bl.a. benyttet som gamlehjem for Gjerstad kommune.

I Arven nr. 48 (2/1996) var det et bilde fra Kjølebrønd sommerpensjonat. Min svigermor, Karen Lien (1917 - 2008) fortalte litt om pensjonatet. Denne artikkelen er et sammendrag av dette.

Minner fra

Kjølebrønd sommerpensjonat

Pensjonatet ble drevet av Karen Liens mor, Bertha Mørskar (1883 – 1965) og Inga Braaten (1897 – 1985). Karen jobbet selv 2 somre (1934 og 1935) på pensjonatet. Bertha og Inga drev pensjonatet sammen, men Bertha var også alene om driften noen år.

Pensjonatet var i drift fra ca. 1927 - 1940. Det inneholdt 7 rom, de fleste dobbeltrom. Ble det for stor pågang, kunne det ordnes ekstra soveplasser på Nyholt, nede ved Kjølebrøndskilen. Inkludert i prisen, var frokost og middag (som ble servert kl. 14), kaffe og kveldsmat.

Bertha laget maten, mens Inga hadde mest med økonomien og det administrative å gjøre. Inga følte nok innimellom at det gikk for mye penger til mat – det måtte da gå an å lage billigere desserter ?

«Ja, ja» sa Bertha, «da kan jo du lage den da».

Inga laget sjokoladepudding, men den ble ikke vellykket, og gjestene sendte den ut igjen. Så det ble fremdeles Berthas jobb å lage maten. Hun var vant med å koke, og hadde hatt forskjellige husposter tidligere.

I perioder var det også behov for ekstrahjelp, og da var Marthe Bratland god å ha på kjøkkenet.

Varene ble stort sett levert fra den lokale butikken, Berg Landhandel, mens for eksempel kjøttvarer ble bestilt fra slakter i Kragerø, og fraktet inn med båten til Halvor Nyhus.

Halvor Nyhus fraktet også de fleste av gjestene, som kom med tog fra Oslo. Var det veldig stor pågang, kunne også Ola Nelson stille med båt.

Gjestene på pensjonatet hadde mulighet til å benytte pråm, og det var gode fiskemuligheter både i sjøen og i Mørlandstjenna. Noen benyttet også anledningen til å bade og sole seg på Sundholmen.

Det var ikke alkoholservering, men gjestene hadde nok med seg litt de kunne nyte på rommene.

Det var ikke mye kontakt mellom feriegjestene og lokalbefolkningen. Mange av gjestene var der bare en gang, mens noen kom igjen år etter år. Enkelte skaffet seg også mulighet til å feriere i Kjølebrønd etter at pensjonatdriften opphørte.

I ettertid er det litt morsomt å tenke på at det faktisk var noen som ble «kjendiser» som ferierte på Kjølebrønd sommerpensjonat.

I 1935 var 17 år gamle Andrè Bjerke på ferie med sin mor, Karin. Karen Lien husket at moren hans sukket litt oppgitt i ferien, og sa « Hvordan skal jeg få deg hjem på barnebillett nå – så lang som du har blitt, også som mye kjøttkaker som du spiser ?»

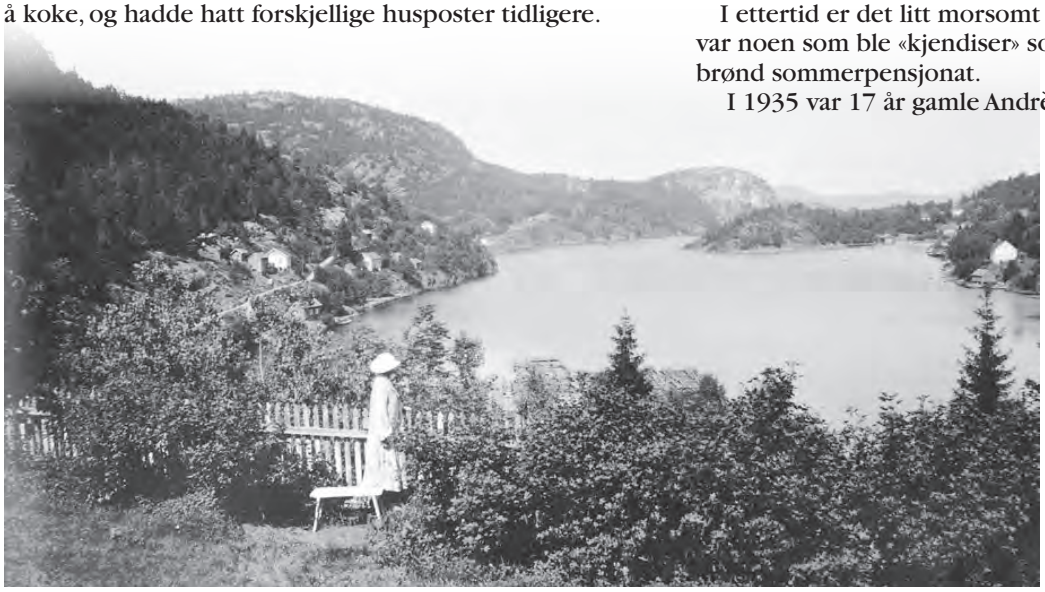

Dagmar Nordraak i hagen på Kjølebrønd sommerpensjonat.

Avislesing i hagen. Den unge Andre Bjerke i midten. T.h. sitter hans far. Bildene er utlånt av Aud Lien og finnes i et album etter hennes svigermor, Karen Lien. UKJENT FOTOGRAF

Andre Bjerke ble mest kjent som forfatter, men i Kjølebrønd lærte han for alvor å spille sjakk, og han ble en habil sjakkspiller. I Vilde Bjerkes bok «Om min far Andrè Bjerke» står det: «

En sommer var Andrè på et pensjonat i nærheten av Kragerø sammen med foreldrene sine. Pensjonatet hadde et sjakkspill som gjestene kunne få låne. Det varte ikke lenge før Andrè hadde funnet en motspiller, en hyggelig sjåfør fra Sarpsborg. Til Andrès store glede viste det seg at mannen var drivende god i sjakk. Han lærte Andrè mange lure knep. Andrè var imponert, og det skjedde noe med ham der på Kjølebrønd Pensjonat. Inntil da hadde sjakk bare vært en morsom lek for ham. Men etter dette oppholdet ble han lidenskapelig opptatt av spillet. Han hadde møtt en guru som innførte ham i de bakenforliggende hemmeligheter».

Andrè Bjerke var også interessert i overnaturlige ting, og laget en serie for fjernsyn som het «Streiftog i grenseland» sammen med Harald Tusberg.

Det kan nok ha foregått litt okkulte ting på pensjonatet. Nåværende eier av huset som engang var pensjonat, er Bjørg Holte. Hun kan fortelle at Karen Lien og hennes datter Ragnhild kom på besøk en gang.

Karen fortalte om pensjonatet, og Ragnhild lurte på om det kanskje spøkte i det gamle huset. Bjørg svarte at hun aldri har sett spøkelser. Det kunne nok høres litt dunking av og til, men i gamle hus er det mange lyder. Noe hun imidlertid syntes var litt rart, var at hun et par ganger midt på vinteren hadde merket sterk rose/parfymeduft utenfor inngangsdøra.

Dagen etter at Ragnhild og Karen hadde vært på besøk, kom Vilde Bjerke inn på butikken «Harlekin» på Volumsenteret, hvor Bjørg jobbet. Vilde hadde vært på tur i området hvor hennes far tilbrakte en sommer i Kjølebrønd, og var interessert i å høre litt om sommerpensjonatet. Hun fortalte bl.a « Pappa snakket om at det var en dame på pensjonatet som drev med spiritisme. Han husket det godt, for damen luktet så sterkt parfyme». Bjørg forteller at da Vilde Bjerke fortalte dette, fikk hun gåsehud på armene.

Pensjonatet sto tomt om vinteren. Det var Fellesbanken som eide stedet, og de driftige forretningskvinnene Inga og Bertha leide stedet av banken for å drive utleie.

Da krigen kom, var det ingen mulighet for å fortsette driften. Kjølebrønd sommerpensjonat var blitt historie.

Aud Lien

Inga Braaten og Bertha Mørskar.

Restaureringsarbeider ved

Mo skole

Som mange sikkert har registrert, blir Mo skole for tida omfattende restaurert, dette ved hjelp av firma Johnny Jensen og et storstilt dugnadsarbeid. Vi kommer tilbake til dette seinere.

Treff for tidligere elever ved

Mo skole

I begynnelsen av september møttes tidligere elever ved Mo skole på Bedehuset.
Det ble et hyggelig gjensynstreff.
Vi viser her et bilde fra denne samlingen, tatt av Olav Bråtane. Han har også latt oss få deltakerlista.

Fornavn	Jentenavn	Etternavn
Randi	Fuglestvedt	Tradin
Maren Margot	Lofthaug	Klausen
Knut		Skarvang
Torgny		Skarvang
Ivar		Skarvang
Kåre		Skarvang
Solveig Helene	Neste	Olsen
Tora	Barland	Olsen
Ragnhild	Hansen	Gundersen
Torleif		Holt
Marit	Nygård	Laug
Johan		Tande
Martha	Barland	Åsheim
Helen	Nilsen	Tobiassen
Karen	Snøås	Haugom
Inger Reidun	Moe	Bjørnstad
Inger Liv	Abrahamsen	Storesund
Anne Berit	Moe	Sortland
Else	Dobbe	Dobbe Jensen
Tomine	Eikeland	Isene
Solveig	Nilsen	Rinde
Lars Jacob		Moe
Gerd Jorunn	Bjørnstad	Reiersen
Tor Johan		Thorsen
Anna		Mostad
Else Marie		Thorsen

Fornavn	Jentenavn	Etternavn
Anders Torstein		Lofthaug
Inger Kristine	Grønstad	Bråtane
Gudveig		Eikeland
Knut		Moe
Olav Steinar		Bråtane
Øystein		Dobbe
Jan Helge		Thorsen
Bjørg	Lindkjenn	Thomassen
Marit		Grønstad
Jens Jørgen		Grønstad
Ole		Wastøl
Olaug	Mostad	Støen
Åse Gunn	Bratlid	Sørensen
Jørgen		Eikehaug
Karin Marie	Lindheim	Tonstøl
Bjørn Jørgen		Sveinungsen
Knut Magnar		Eggum
Åse Marit	Moe	Jacobsen
Else Marie	Grønstad	Sletta
Ragnvald		Fuglestvedt
Arne Jakob		Moe
Alfred		Eikehaug
Knut Harald		Lindheim
Erik		Fosteråsen
Harald		Eggum
Else Liv	Bratlid	Nilsen
Kari	Wastøl	Nyland

Strålende Bygdetundag i juni

– Sannidal bygdetun på sitt beste

Midt i juni i år ble den tradisjonsrike Bygdetundagen arrangert for 14. gang. Åttende- og niendeklassingene ved Sannidal ungdomsskole, ca. 100 i tallet, tilbrakte hele dagen på Sannidal bygdetun, de fleste iført «gamle» klær. Været var flott, med sol og passende temperatur. Det er liten tvil om at alle koste seg! Det finnes knapt bedre bruk av Bygdetunet enn dette.

Til sammen 48 eldre, kunnskapsrike sannidøler «underviste» elevene i følgende temaer: en misjonsforening i aktivitet, lefsebaking, vasking og rulling av tøy, skjæring og vedhogst, veving og håndarbeider, livet i ei husmannsstue, tjærebrenning, trefelling, barking og tømmerkjøring, diverse kniv- og trearbeid og orientering om hesteredskap.

Midt på dagen hadde alle, både de eldre aktørene og elevene, en god og lang matpause med servering av grøt, saft, kake og kaffe.

I siste halvdel av matpausen fikk alle elevene gjette hva en del gamle ting var blitt brukt til. Abraham Sørdalen, Knut Rinde og Olav Tveitereid stod for dette. Hver gjenstand ble presentert, og bare en av de tre snakket sant hver gang. Disse tre er fabelaktige til å lyve, for ingen har ennå hatt alle åtte gjenstandene riktig!

Side 14: *Øverst: To av jentene i klasse 8C: Oda Moe (t.v.) og Elise Rinde Heia.*

Nederst t.v.: Lillemor Hasseleid, som deltok i misjonsforeningen (t.v.) og Marit Halvorsen, som viste lefsebaking.

Nederst t.h.: Jenter fra niende klasse, f.v.: Helene, Frida, Emilie og Eirin.

Side 15: *Øverst: Alle aktørene fra Historielaget samlet på scenen etter endt dag.*

I midten: Aud Lien demonstrerer klesvask i gammel tid.

Nederst t.v.: Anne Sofie Aardalen (t.v.) og Marit Skarvang forbereder serveringen før pausa tar til.

Nederst t.h.: Lars Jacob Moe demonstrerer vidjebinding (ALLE FOTO: R.G.)

Veteranbiltreff

På Bygdetunet ble det i juni arrangert veteranvogntreff igjen. Det er klubben Classic Bil & Mc, hjemmehørende i Sannidal, med Roger Haugholt og Kjetil Solvang i spissen, som er primus motor. Mange flotte klenodier hadde funnet veien dette året også, rundt 60 forskjellige eksemplarer. Dette er et koselig tiltak, der entusiaster kan beskue disse og utveksle erfaringer, her kommer det historier både om oppussing, vedlikehold og kjøretøyenes lange liv. Alle har noe å fortelle om sin første bil eller moped/motorsykkel. Mange minnes nok ferieturer med telt, folkevogna og 4 unger i baksetet. Historielaget stilte med folk i pølsebua, og sammen med inngangspengene fikk Historielaget et netto overskudd på ca. 5000 kr. Dette er laget veldig takknemlig for.

AS

ALLE FOTO: ERNST KALSETH.

Mange forskjellige biler, noen kjenner vi bedre igjen enn andre.

Veteraner i skjønn forening: Biler, MC-er, eiere og tilskuere.

Roger Haugholts utstilling foran Heglandshuset: 1975 Datsun 280Z Coupe, oransje sykkel 1976 Puch Monza 50ccm og den svarte: Puch 175 SV 1961

Sannidal Historielag

Referat fra årsmøtet 9. april

Edith Thiseth fikk blomster av leder Kjell Ove Heistad som takk for et flott foredrag. FOTO: ERNST KALSETH

Igjen ble det fullt hus med rundt 140 personer på Samfunnshuset da laget hadde årsmøte i år. Det ble rask gjennomgang og godkjenning av årsrapporter om aktiviteter og økonomi. Styret la fram forslag om kontingentøkning på 25 kroner for å dekke kostnader ved utsendelse av giroer til medlemmene. Dette vil lette arbeidet for kassereren og frigjøre grendemennene fra jobben med innsamling. Det kom ingen innsigelser, og årsmøtet godkjente forslaget om 125 kr. pr. medlem i året.

Så fikk valgkomiteen slippe til, det er den enkleste jobben i historielaget påstås det, da så å si nesten alle tar gjenvalg. Litt endring i festkomiteen: Marit Skarvang gikk ut, Anne Eklo kommer inn, Petter W. Baann gikk ut, Ronald Bjerva kommer inn, Sonja Skarvang og Elfrid Fjellheim bytter plass, slik at Elfrid blir vara.

Alle verv sto i forrige nr. av Arven, de som ønsker kan ta en titt der.

Etter valget fikk vi et flott foredrag av Edith Thiseth fra Kragerø om jenters og kvinners arbeidsliv helt fra 1800-tallet og framover mot midten av 1900-tallet. Hun hadde tatt utgangspunkt i eget, sin mors, mormors og oldemors liv, og vi fikk mange levende beskrivelser av hvordan det utviklet seg.

Før 1840 hadde det vært krigsår etterfulgt av dårlige klær og lite med mat, men fra 1840 ble det oppblomstring. Det var hushjelp som var valget for jentene. Hushjelpyrket innebar det meste , vasking, baking, stryking, barnepass, alt som måtte gjøres rundt og i et hus. Dårlig lønn var det, men de fikk tak over hodet og litt mat. Det kunne variere fra familie til familie. De mest ettertrakta postene var hos eldre uten barn og som ikke hadde mye selskaper. Verre var det hos storfamilier, lite mat og mye styr, enkelte husfruer kunne også være fryktelig strenge. Men mange av hushjelpene kom fra storfamilier selv, og et lite kott med ei seng var kanskje det første møtet med litt privatliv for dem. Barnepiker måtte også ta forefallende arbeid mens de passet unger. Vannbæring ble avtalt med ven-

Dansegruppa "Seniordanserne" hadde en fin oppvisning på scenen. FOTO: ERNST KALSETH

ninner slik at de kunne gjøre dette samtidig.

En apoteker Forrester fra England, har kommet med en beskrivelse av Kragerø fra 1841: Stor virksomhet, ikke fattig, nymalte hvite hus, trange gater, blomstrende hager, yrende liv, mange butikker. Det var tydelig at Kragerø var under utvikling. Samtidig var det mange som dro ut fra Kragerø, mange til New York, mange giftet seg og ble der borte.

Vi fikk en beskrivelse til, litt usikker på om det var fra samme Forrester. I 1850 lå det et emigrantskip utenfor Kragerø og venta på at passasjerene skulle ankomme. Det var spesielt de reisende fra Øvre Telemark som gjorde inntrykk. Vi fikk et godt bilde på klesdrakta deres, der det ble nevnt både knebukser, ullstrømper, rosebroderi, sølvknapper, duskelue, vadmelskjole med skjerf knytta rundt livet og de spesielle skoa. Sånn reiste de til USA og gjorde sikkert like stort inntrykk der borte!

Mange dro kortere også, som til Porsgrunn eller Oslo. Mange av disse stifta også familier og ble boende, mens de ugifte kom hjem igjen for å ta seg av gamle foreldre.

1920-30 var nødsår og det var dårlig stell for de fleste. Mange livnærte seg ved systuene. P.A. Heuch var veldig tidlig ute, allerede i 1808 starta han "Industri og fattigskole" i Kragerø. Han kjøpte inn rokker og starta med spinning og veving. Etter nødsårene kom etter hvert fabrikkene i gang. I 1936 starta Sol Trikotasje. Her fikk jentene lære samarbeid, alle prosessene var nødvendig for ferdig produkt. Flere fabrikker ble nevnt: Mylius Sølvarefabrikk, Naper, Skofabrikken, alle var kvinnearbeidsplasser.

Så i 1951 kom "Høytaleren". Jentene møtte i døra for å få jobb, det var ikke snakk om CV den gangen. Men fordeler kunne være kjekt å ha, jentene fra øyene var sterke og de kunne ro. På "Høytaleren" ble tynne tråder tvunnet på spoler, deretter limt. Til rengjøring av limrester ble fingrene dyppet i et glass Lynol som sto foran dem hele dagen. Jentene ble blidere og blidere utover dagen (det var ikke snakk om farlige stoffer heller den gangen). Og det var mye sang, de hadde jo høytalere!

Hun husket godt en sommernabo som fikk montert en høyttaler ute på veggen. Før i tida var det alltid sol! – hver dag, hele sommeren. Og hos denne naboen var det alltid musikk ute! – hver dag, hele sommeren! Det var en glede da høsten kom.

I 1956 ble det ikke mer fabrikkarbeid for Edith, hun ble husmor. Hun håpet bare at hadde vært til nytte for samfunnet som det også. Det er sikkert, Edith har bidratt mye til glede for andre, takk for et godt bidrag med god innlevelse denne kvelden.

Som seg hør og bør, matpause med loddsalg og kaffeservering må til. Det ble så en flott oppvisning av "Seniordanserne" fra Kragerø. De stilte på scenen med både tango, rumba og vals. Flott tiltak, da blir jo treninga ekstra moro, og i tillegg er det moro for andre å se på. Laget fikk en blomsterbukett som takk for oppvisningen, det samme fikk Edith Thiseth for foredraget og Marit Skarvang for tida i festkomiteen. Blomst vanket også til kveldens pianist Thor Wastøl. Etter loddtrekningen var det mange flere som kunne reise hjem med en blomst etter en godt underholdende historiekveld.

AS

KANONKULEFUNNET

på jernverkstomten, Mørland Verk i Kjølebrønd

Fra Ulf Hamran i Kragerø har Historielaget/Arven fått et brev med spørsmål om ovenstående, som vi her gjengir. Hvis noen kjenner til det Hamran tar opp, er vi i redaksjonen i Arven takknemlig for å høre om det.

Som kjent er Alheit Kreftings støpejerns gravplate fra 1643 i Sannidal kirke det hittil eneste kjente produkt fra Mørlands jernverk.

Men jeg mener å vite at dengang man skulle anlegge fiskeoppdrett i vassdraget i Kjølebrønd og måtte grave med maskiner langs elvebredden ved forberedelsene, ble det funnet en dynge med kanonkuler. Hvorfor de lå der, vet man vel ikke; kan hende de ikke var godkjent ved kvalitetskontroll og var tenkt omsmeltet og brukt på nytt?

Spørsmålet er om denne haugen kun ble skyflet til side og begravd på nytt, eller om noen av kulene ble tatt hånd om og kan være bevart i privat eie i Sannidal.

I KVs spalte «Det stod i Vestmar» 13.5.2014 (s. 19 øverst) fortelles fra 13. mai 1974 at det da var arbeid i gang ved «det gamle fiskeanlegget» i Kjølebrønd, «med Bjarne Holte i Sannidal som en av hovedmennene» bak planer om A) kjettingproduksjon, B) oppdrett av ørret, laks og røye på stedet.

Kunne Historielaget og «Arven» ta opp saken? Det har altså vært et første fiskedamanlegg der, før det neste kom i 1974. Det må jo eksistere både personer og skriftlige kilder (tingleste skjøter, pantebok, firmaregister o.s.v.) som kan tidfeste gravingen til første fiskeoppdrettsanlegg og det neste i 1974, og laget kan i beste fall få rede på mer om kanonkulene fra 1640-tallet.

Mange gaver til Arven

Siden forrige nummer har disse gavene kommet inn til bladet. Vi i redaksjonen takker så mye. Vi trenger gaver framover også for å kunne holde utgivelsene i gang. For enkelhets skyld skriver vi bare givernes initialer.

SD 200, PP 250, ATL 300, RS 150, KWB 100, TH 200, Ukjent 1000, RB 200, HJL 100, AHL 300, NJT 250, MJO 200, MH 150, IJB 200, EB 100, IA 200, OL 200, ADR 300, GKD 100, GØ 200, AJK 250, BNF 150, AKG 200, HS 200, HKS 250, KAK 100, KKØ 200, JP 150, RH 150, HES 200, KL 100, TAE 100, TEL 200, TL 200, HRD 100, PAN 200, JHT 400, OW 300, UH 150, ASK 250, RAH 200, HE 150, JAT 200, SRG 200, KHK 200, JB 200, TD 200, TS 100, OT 500, BT 150, PH 200, KIO 150, OA 200, AKSM 150, ATF 200, KH 100, IKG 200, ILD 200, ÅISAa 200, KKL 100, POP 200, ABT 200, NJ 200, GE 200, AaS 200, LE 200, MK 100, TD 200, OTN 200, AJ 200, AT 250, KS 200, GL 200, HDA 150, EH 200, ÅT 100, TJ 100, TH 300, TEL 100, GLF 200, CFM 200, KMT 200, DHS 150, OP 100, SB 200, KMS 200, GKH 200, ØS 300, TEV 200, HH 200, EBF200, GKS 300, ØF 300, GL100, NPN 150, EJJ 150, TS 200, ISJ 150, GAa 300, EKØ 100, MWE 200, TSV 100, AE 200, ERH 200, IRMB 200, FD 200, IKB 100, MS 200, ÅGBS 250, OCA 100, TB 200, SL 150, OØJ 150, SK 200, JSB 100, EHS 400, OV 200, OG 300, RF 100, KAB 100, PJM 200, THE 200, ES 200, EE 200, LT100, EKN 200, IJK 100, LTM 200, MB 200, ÅJE 200, JRG 300, KJB 200, KTL 150, HB 200, WAK 100, TB 250, AD 200, KOL 200, MF100, HS 150,

10 ukjente har til sammen gitt kr. 1650

Dette er et gammelt foto Arven har fått oversendt fra John Johnsen i USA. Han mener bildet er fra Sannidal eller Farsjø, og han lurer på om noen i Sannidal Historielag vet hvem disse menneskene er, og i hvilken anledning fotografiet er tatt.

Redaksjonskomiten vil rette en stor takk til Rønnaug Lunden Fjellheim for hennes grafiske arbeid med bladet.

Glimt fra Sannidal for ca. 100 år siden

Stads-Amt Dyrsku på Rinde 1919.

Kulturlandskap. Utsikt fra Øverbø mot Lønne

Kil sett fra Styrfjell.

Returadresse:
Sannidal Historielag
Adr.: Gunnar Aabøe
Solstadbakken 16
3766 Sannidal

Elgjakt for 75 år siden

Dette bildet av Mo jaktlag er tatt på Kvennvannstangen høsten 1939.
Foran fra venstre. Nils Wastøl, Håkon Fuglestvedt, Nils Eikehaug, Bernhard Thorsen, Jørgen Brynemo, Ragnvald Fuglestvedt, Halvor Holt, Jens Eikehaug, Anders Lofthaug.
Bak fra venstre. Jakob Moe, Trygve Tangen, ukjent, ukjent.

BILDET TILHØRER KARI WASTØL NYLAND.

«ARVEN» UTGIS AV SANNIDAL HISTORIELAG
www.sannidalhistorielag.no

Redaksjonskomité:
Ragnar Grønåsen tlf. 35 99 22 16
Anne Sofie Aardalen tlf. 35 98 79 56
Ove Bertelsen tlf. 35 99 03 74
Gunnar Aabøe

Kasserer:
Inger Kristine Bratland tlf. 97 77 48 40
«Arven»'s
bankgirokontonr.: 2655.60.82854

Husk å melde fra til redaksjonskomiteen ved den minste adresseforandring.